
Ministral i el setmanari «Presència»

Narcís-Jordi Aragó

LES RELACIONS DE JAUME MINISTRAL amb *Presència* circulen per dues vies paral·leles: la fidelitat i la frustració. En evocar aquells anys i aquells contactes, ens envaeix la recança de no haver sabut correspondre a la seva cordialitat, al seu desig d'amistat i a la seva capacitat de comprensió.

Els textos inèdits

No farem pas aquí el treball documentat que caldria sobre la participació de Ministral en la trajectòria de *Presència*. Els articles que va publicar al setmanari es poden trobar resseguint la col·lecció de la revista. Hi ha,

Ministral durant la seva intervenció en una edició oral del setmanari Presència, l'any 1967.

en canvi, una voluminosa carpeta de textos inèdits: els articles que no van ser publicats i les cartes que l'articulista feia arribar a la redacció.

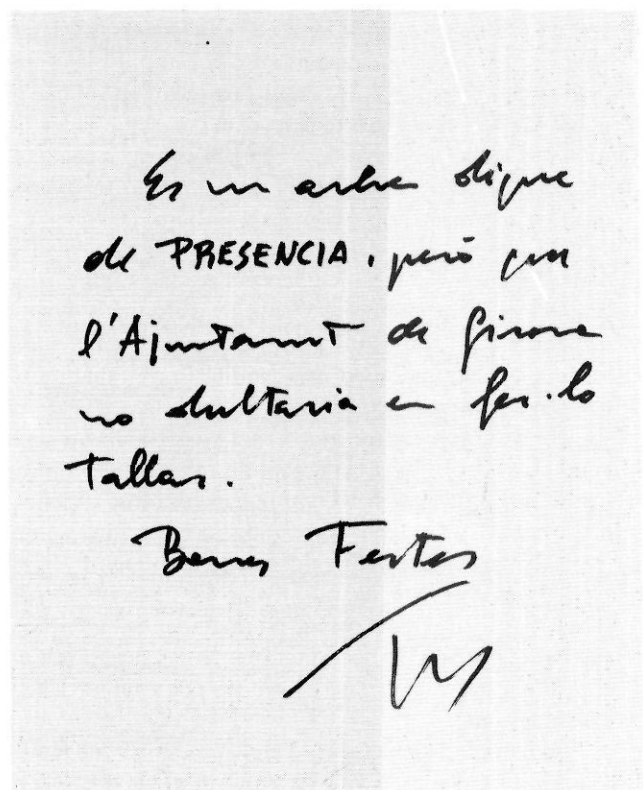
Els articles de Jaume Ministral eren singulars: seriosos i humorístics alhora, amb un humor peculiar i únic que era, com ell mateix diria, «una fusió d'intel·ligència, de tendresa i d'esperit crític». Articles d'un humorista humanista que amagava amb prou feines, sota una capa d'àcida sornegueria, la seva ànima meravellada d'infant entremaliat. Escriptor típic d'una època, era mestre de l'escriptura entre línies i de les paràboles de doble sentit. Resistent nat, no podia deixar ni un moment la seva aguda militància crítica. Ho deia en una de les seves cartes:

«Em sento completament impossibilitat d'escriure un article que no sigui foc, punxa, motiu de discòrdia... No us enfadeu amb mi. Penseu que el que dic, al cap d'un parell de dies ja em sap greu d'haver-ho dit... però al cap d'una setmana hi torno perquè trobo que tenia tota la raó de dir-ho.»

Aquest esperit crític incombustible, unit a la condició de gironí, vinculava sentimentalment Ministral amb la revista *Presència*, però hi havia entre ell i els que la feiem una diferència d'edat, d'estil i de to que a vegades resultava difícil de superar. El cas és que molts dels seus articles no es publicaven; uns, perquè podien comportar sancions administratives; altres, perquè no encaixaven exactament en la nostra concepció del que havia de ser la revista. Ell n'era conscient, d'això, però no es rendia; la seva ofensiva epistolar era imparabile i adoptava tots els tons possibles. La cosa es va agreujar quan, instaurada la plena llibertat de premsa, s'esvaïa l'excusa de les possibles sancions. És per això que el 7 de febrer de 1976 va escriure aquesta carta:

«Estic literalment perplex. a) Jo sóc un accionista de *Presència*, encara que aquesta expressió et faci riure. b) Jo sóc un home que ha estimat *Presència* i crec haver fet un bon paper en ella. c) Jo sóc un home que ha enviat un grapat d'articles últimament i des de la malaltia de Franco no n'ha vist publicat cap. No em surtis ara amb allò que els articles no eren publicables, que no sóc ximple! d) *Presència* ha pres una virada netament política, agressivament política, que no sé si és socialista o democristiana. Se me'n fot, perquè jo em sento a l'esquerra de totes dues coses. Però aquest giravolt ha implicat, de fet, l'eliminació de tot article purament literari, històric, etc. Vull creure que per això els meus han anat al cove; no sols per dolents. e) Ara bé, jo crec que potser tinc dret a una explicació. No a una llarga i escrita explicació com són les meves cartes, sinó a una simple trucada telefònica dient-me: "mira, noi, no ens envïis res més". No cal ni afegir "no et necessitem" o potser "ja no ens agrades".

Potser no havia d'haver fet aquesta lletra i deixar-ho morir, com avui mor molta cosa, pel "silencio administrativo" que tu sols aplicar en no respondre a un grapat de cartes. Per què no ho he fet? Potser perquè sentia que tu ets un amic, potser perquè *Presència* em semblava una cosa meva... *Presència* és l'únic lligam literari que m'uneix a la nostra Girona. I em fa un mal immens advertir que potser ja no sóc persona grata.»

Anvers i revers de la felicitació de Ministral a *Presència*, el Nadal de 1966.

Les explicacions que –amb retard– li devíem donar van motivar aquesta altra carta, del 7 de setembre següent:

«La teva carta m'ha tret un gran, pesat i llarg pes de sobre. Mercès. D'acord amb tot el que dius menys en una cosa. Em demanes que escrigui sobre temes gironins i comarcals. Mira que n'ets de gamarús! Vols que et faci un article titulat "Recollida del rovelló primerenc als boscos de Darnius"? Ni pensar-ho. Els meus articles han estat dels millors, sinó els millors, que ha publicat Presència. El nombre de subscriptors que s'ha donat de baixa es pot atribuir a l'absència dels meus escrits. I ho dic seriosament. Vull dir que els meus articles sempre són interessants. I continuaré escrivint al meu aire; de política, de monsenyor Lefèbre i de putes, si em sembla. Quedes autoritzat a estripar-los si no t'agraden. Sense cap explicació.»

La distància generacional

Hi ha, però, una carta sense data, anterior a les transcrits, on es fa palesa d'una manera cruel la distància generacional que ens separava i la falta de sensibilitat dels qui teníem menys anys que ell. Ministral havia assistit a una reunió de col·laboradors del setmanari amb l'equip de joves periodistes que ajudaven a fer-lo des de Barcelona, i l'endemà ens comunicava sense embuts la seva impressió:

«Estimat amic: Et pensaràs que ahir vaig fugir del dinar sense acomiadar-me. Ara m'excuso.

Abans, durant i després de l'assemblea vaig tenir la sensació que jo era una col·enmig d'un jardí de gladiols. Em sentia, m'anava sentint, vell i desconegut. Moltes coses que hauria volgut dir no em vaig atrevir a dir-les. Vaig tenir autèntica por de demanar la paraula.

Temps de gossos

Aquest article inèdit, que publiquem fragmentàriament, és un exemple típic de l'escriptura de doble sentit que Ministral conreava durant la Dictadura.

Un agut comentarista de la societat de consum posava de relleu l'escala d'adquisicions a què es veu impulsat el matrimoni que va a més i ja té els dos fills que cercava: televisor, cotxet, apartament a ciutat, caseta a mar o muntanya i, finalment, gos.

(...) Si he triat aquest tema en certa manera frívol, tan allunyat dels meus tradicionals articles càustics i lleugerament tocats de protesta, és perquè tinc més d'un veí que té gos de fa poc. I el que més molesta d'un gos és que lladra. I a mi sentir lladrar em molesta, potser perquè vaig a peu, vull dir perquè no vaig a cavall, vull dir perquè no «cabaljo», que és una manera que no et molesti el lladruc dels gossos.

Bé, després d'observar els meus veïns, he arribat a constatar coses insòlites. Un deixa el gos lligat a la terrassa i se'n va a caçar bolets al Montseny, l'altre va a dinar a Cadaqués i no torna fins a la nit, etc. És un fet quasi sense excepció que quan una família té gos, manifesta una tendència molt acusada a deixar-los.

No vaig tenir altre remei que parlar amb un dels veïns i li vaig plantejar la raó filosòfica de per què els gossos lladren. Li vaig fer observar que el gos sense cadenes, sense morrió, a la platja, corre, salta, se'l veu feliç... i no lladra. Només lladra quan està tancat a la galeria.

– I sabeu per què lladra? –li vaig fer–. Perquè no pot parlar. Si el gos pogués parlar, no lladraria; és limitaria a exposar al seu amo la necessitat que té de córrer i saltar; és a dir, si lladra és perquè el gos no pot establir diàleg amb el seu amo.

Endut pels coneixements d'etologia canina que havia adquirit últimament, li vaig fer observar al veí que el seu gos un diumenge va lladrar més que el diumenge anterior.

– I sap quina diferència he observat entre els dos diumenges? Que l'últim diumenge vostè, a més de tancar-lo a la terrassa, el va estacar amb una cadena.

– Ja sé que molesta el lladruc del gos –va concedir el meu estimat veí– però quan torno, el pego ben fort, perquè aprengui a no lladrar. I si continua lladrant, l'estaco més, amb la cadena més curta, perquè aprengui...

Em va ser pràcticament impossible demostrar al meu volgut veí que aquell era un camí equivocat. Com més el pegués, més lladraria; com més curt l'estaqués, més lladraria... i potser a la fi es tornaria rabiós i ens queixalaria a tots.

– Aleshores, la solució serà matar-lo –va concedir consternat el meu venerat veí– i consti que ho sento perquè jo mai no seria partidari de matar un gos, però... no quedarà altre remei!

El meu veí és bo, és catòlic, és conservador, és pacífic, no molesta a ningú, és partidari... és un home model, però no vaig tenir la traça suficient per convèncer-lo. Cada vegada que jo argumentava a favor de donar més llibertat al gos, de deixar-lo córrer i saltar per prats i sorralles, ell movia el cap i feia:

Seria pitjor, encara lladraria més... els gossos que lladren necessiten garrotada seca i una cadena ben curta, cregui'm.

En fi, m'excuso d'aquest article tan poc sucós, tan intranscendent, però no puc fer-hi més; mentre escric, almenys hi ha una dotzena de gossos que lladren pel veïnat. Estacats, naturalment.

Jaume Ministral i Masià

S. MARTI

Ministral durant la seva intervenció en la festa dels 500 números de Presència, l'any 1977.

En primer lloc, tots els que ahir es varen reunir es coneixien, eren amics de fa temps, tots eren molt joves, el més vell jo, seguit per la teva persona, probablement; gent que es veu sovint, que usa un llenguatge prèviament admès... em va sorprendre la seva serietat, la seva intel·ligència, la seva il·lusió per fer, etc.

No em va sorprendre, perquè és el pa nostre de cada dia, la verborrea. La joventut d'avui usa un llenguatge de pur culteranisme, mou els dits i es grata la barba. Nosaltres anàvem al gra. (...)

No sé si vaig fer bé de marxar. Jo crec que sí. Què hi fotia jo allí?

Per exemple, es va parlar d'un "equip de Barcelona". És molt curiós que jo faci 35 anys que visqui a Barcelona, que em mogui en un ambient editorial i que a ningú, ni de l'equip (barceloní) ni de Presència, se li hagi ocorregut mai telefonar a Ministral a veure si ens invita a prendre cafè i potser, vés a saber, si ens podrà servir d'alguna ajuda. Aleshores, en aquest cas, em vaig trobar com un fòssil entre alegres meduses. En cap moment se'ls o se us va acudir que potser jo podria ser d'alguna ajuda, encara que aquesta es limités a una tassa de cafè. No és una queixa ni un retret; és simplement un fet. Jo crec que aquest equip, si fos un "equip de Tòquio", el primer que hauria fet és preguntar: "a nivell d'estructura d'interferència evolutiva (perquè aquesta gent parla així)... no coneixeu ningú a Tòquio?"

No sé si estic encertat en dir que potser s'ha negligit tota persona nascuda abans de 1960. Està ben comprovat que els vells són inútils? Vull dir que a Girona o fora no hi ha algú de més de 23 anys que valgui encara la pena aprofitar?»

Fidelitat i amistat

Tot això, però, no va anar mai en detriment de la seva fidelitat a Presència i de la seva amistat personal, capaç de superar tots els oblitats i totes les ingrituds. A despit de tots els desencanys, la bona relació amb Jaume Ministral es va mantenir inalterable. El dia que Franco va morir, ens va enviar una postal amb una visió nocturna del Palau d'Orient il·luminat i aquest text:

«Estoy en Madrid en estos momentos cruciales en representación de Presencia y para dar algunos consejos al Mando. Vuestro, Santiago.»

Després de refer-se del primer infart, i al·ludint als nous continguts de la revista, ens deia: «Ara torno a treballar. M'agradaria tornar a escriure per a vosaltres, però d'aiguamolls hi entenc tan poc! No voldria perdre contacte amb Girona.»

No va perdre el contacte, perquè va tornar a escriure i a publicar, fins a l'últim moment, quan el setmanari ja havia esdevingut mensual. I, quan va tenir ocasió, va enllaçar Presència amb El Punt. Perquè, com ell deia, «escriure és una malaltia incurable» i perquè no es volia desvincular de Girona, la seva arrel més íntima i irrenunciable.

Narcís-Jordi Aragó és periodista i exdirector de Presència.